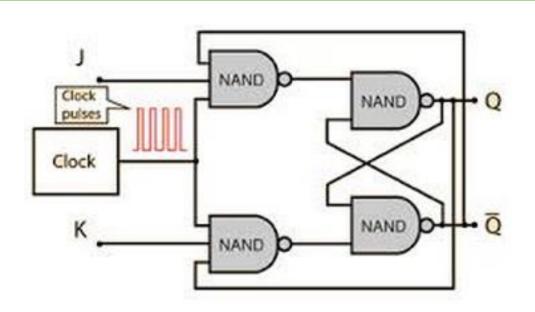
Chương 6

Bộ Đếm & Thanh Ghi

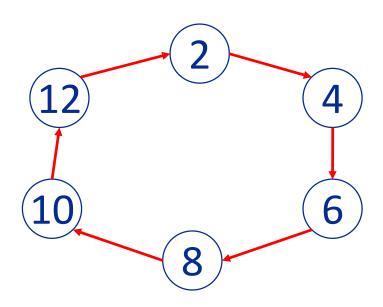

Nội dung

- Bộ đếm bất đồng bộ
- Bộ đếm đồng bộ
- IC đếm
- Thiết kế bộ đếm đồng bộ

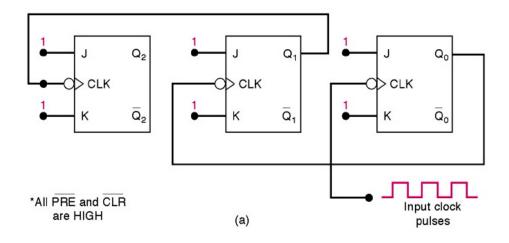
Giới thiệu (1)

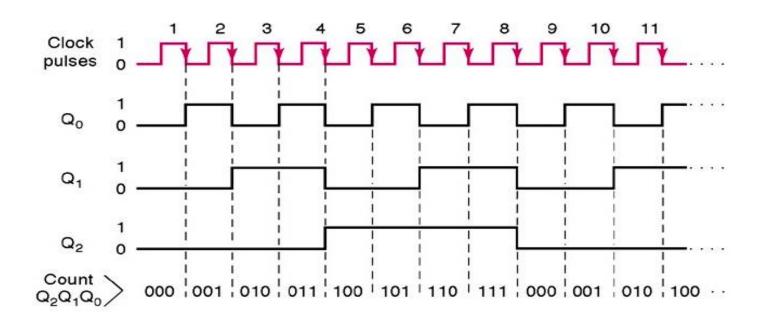
- Bộ đếm (Counter) là gì?
 - □ Đếm tuần tự: 1, 2, 3, ..., 100, 1, 2, ...
 - Biểu đồ trạng thái
 - Bộ đếm đồng bộ và bất đồng bộ

Giới thiệu (2)

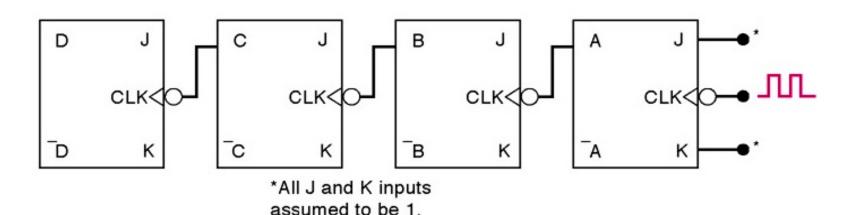
- Bộ đếm sử dụng Flip-Flop (FF)
 - Bộ đếm N-bit → sử dụng N-FF
 - Mạch đếm cơ bản

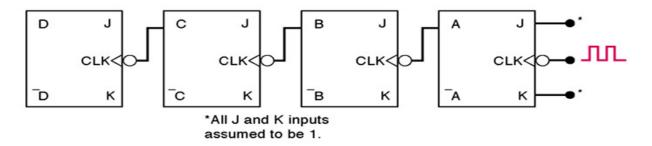
Bộ đếm bất đồng bộ

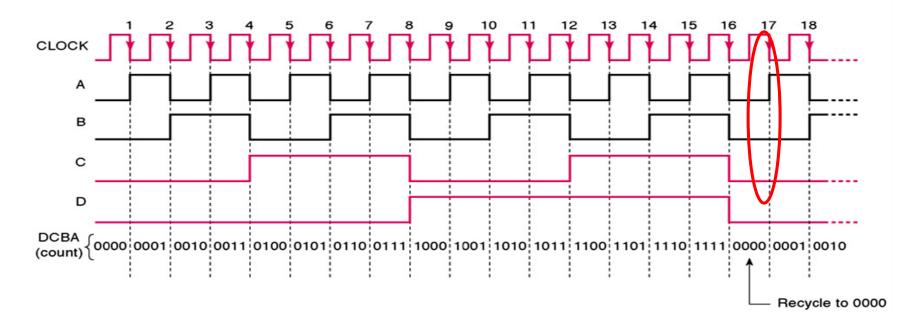
- Bất đồng bộ (Asynchronous Ripple)
 - Xung CLK chỉ được cấp cho FF A
 - Ngõ xuất FF đóng vai trò xung CLK cho FF B, tương tự cho các FF còn lại
 - Các ngõ xuất DCBA biểu diễn cho số nhị phân 4 bit với D là bit trọng số cao nhất (MSB)
 - Tồn tại thời gian trễ (delay) giữa các đáp ứng của các FF trong bộ
 đếm

Bộ đếm bất đồng bộ

Bộ đếm bất đồng bộ 4-bit

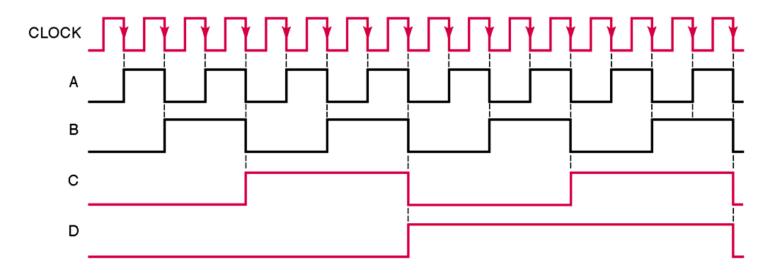
Bộ đếm bất đồng bộ

- "MOD number"
 - Số trạng thái bộ đếm đi qua trong mỗi chu kỳ trước khi
 quay lại trạng thái ban đầu
 - Tăng "MOD number" bằng cách thêm các FF vào bộ đếm
 - MOD number = 2^N
 - Ví dụ:

Bộ đếm MOD-80 cần bao nhiều FF?

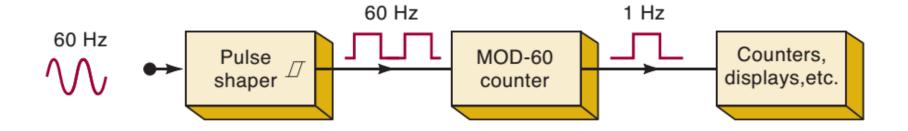
Chia tần số (Frequency Division)

- Ngõ xuất của mỗi FF có tần số bằng ½ tần số của tín hiệu tại chân CLK của FF
- Ngõ xuất của FF thứ 2 có tần số bằng ¼ tần số của tín hiệu xung CLK
- Sử dụng N-FF có thể tạo ngõ xuất với tần số bằng 1/2^N tần số CLK ngõ nhập

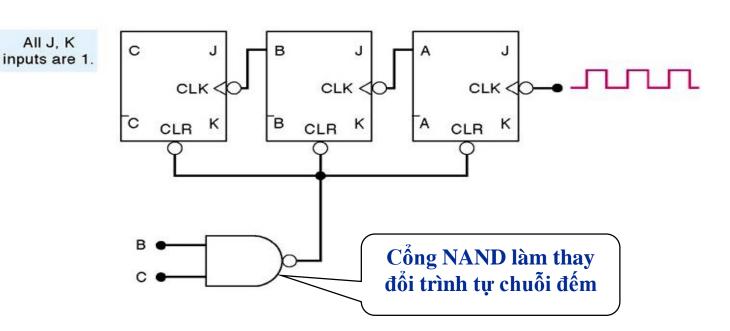

Chia tần số (Frequency Division)

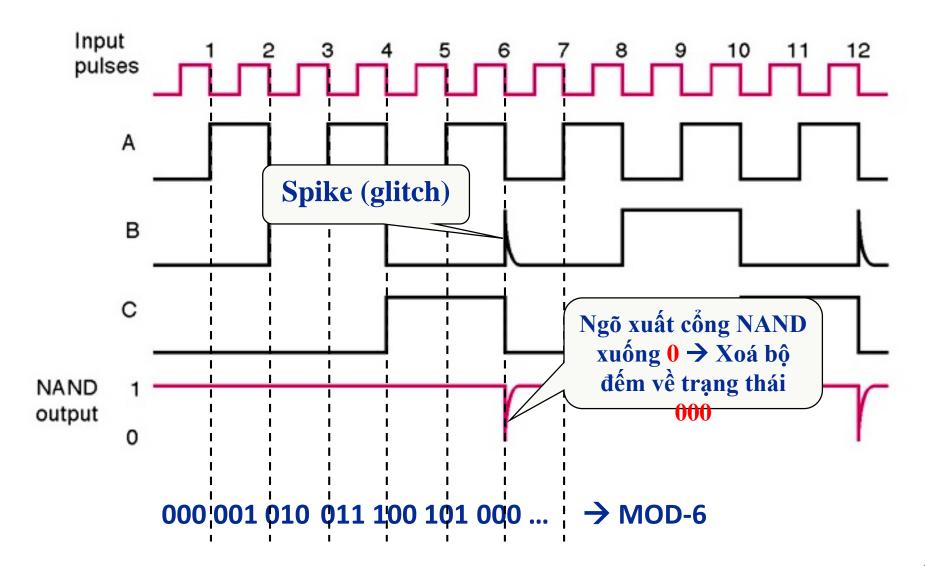
- Trong bất kỳ bộ đếm nào, tín hiệu ngõ xuất của FF cuối cùng (MSB) có tần số bằng tần số của tín hiệu CLK chia cho "MOD number" của bộ đếm
- Ví dụ
 - Bộ đếm MOD-16, ngõ xuất của FF cuối cùng có tần số bằng 1/16 tần số tín hiệu xung CLK gọi là bộ đếm chia 16 (divide-by-16 counter)
 - Bộ đếm MOD-60

- Bộ đếm bất đồng bộ cơ bản N-FF được giới hạn đến MOD number = 2^N (MOD number lớn nhất có thể đạt được với N-FF)
- Bộ đếm cơ bản với MOD number $< 2^N$: bộ đếm bỏ qua một số trạng thái trong chuỗi đếm thông thường
- Ví dụ

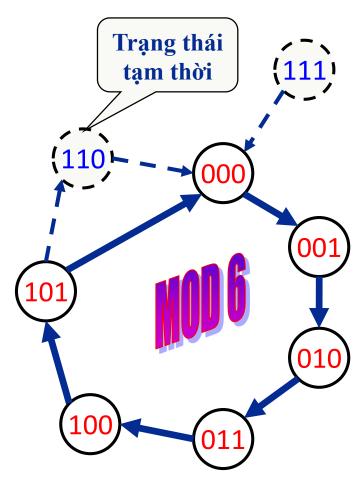

- Ngõ xuất của cổng NAND được kết nối với ngõ nhập bất đồng bộ CLR của mỗi FF
 - Ngõ xuất = HIGH: không ảnh hưởng đến bộ đếm
 - Ngõ xuất = LOW: các FF sẽ bị xoá về 0, tương ứng bộ đếm sẽ về trạng thái 000 ngay lập tức
- 2 ngõ nhập của cổng NAND là 2 tín hiệu ngõ xuất B và
 C, ngõ xuất cổng NAND = LOW khi B = C = 1
 - Điều kiện xoá xảy ra khi bộ đếm chuyển từ trạng thái 101 sang 110 tại thời điểm cạnh xuống (NGT) của xung CLK thứ 6
 - Khi các FF bị xoá, ngõ xuất cổng NAND = HIGH, điều kiện B = C = 1 không còn tồn tại → bộ đếm hoạt động bình thường

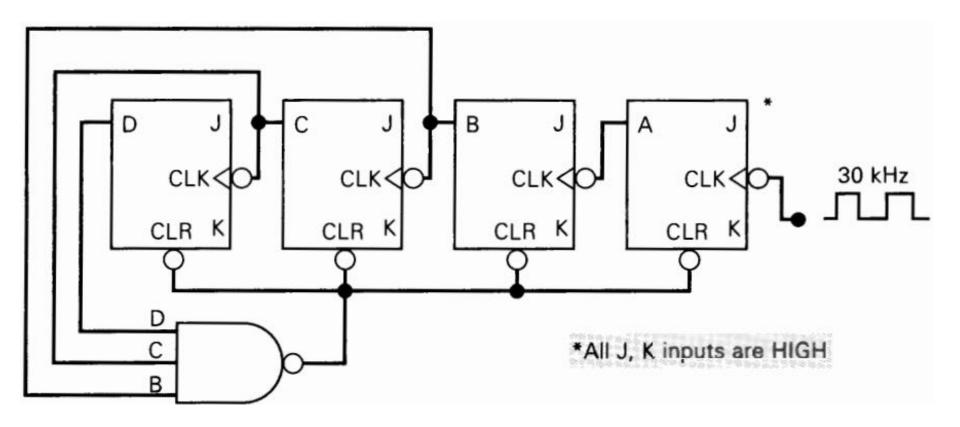

Bộ đếm với MOD number < 2N

- Bộ đếm đếm từ giá trị 000 (0) đến 101 (5), bỏ qua giá trị 110 và 111 → 6 trạng thái → bộ đếm MOD-6
- Duty cycle: tỷ lệ phần trăm thời gian tín hiệu ở trạng thái tích cực trên tổng thời gian 1 chu kỳ
 - Xung vuông đối xứng : 50%
 - Ngõ xuất C (xét mức logic 1):
 33.33% (1/3)

Biểu đồ chuyển trạng thái (State Transition Diagram)

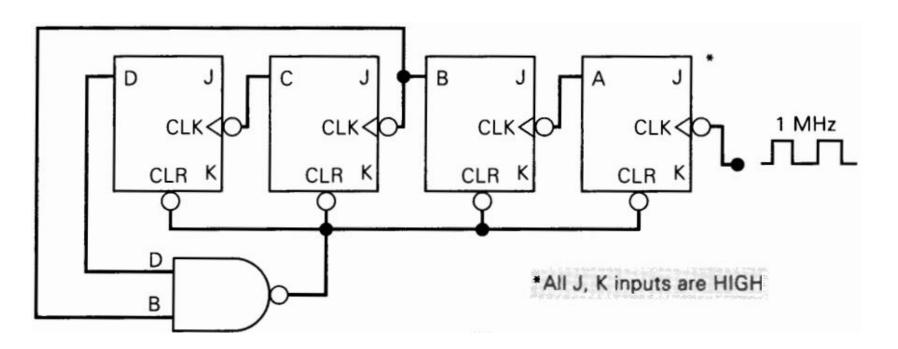

- \blacksquare MOD number = ?
- Tần số tại ngõ xuất D = ?

- Quy trình xây dựng bộ đếm từ bắt đầu từ 0 và có MOD number = X
 - 1. Tìm số lượng FF nhỏ nhất sao cho $2^N \ge X$. Nếu $2^N = X$, bỏ qua bước 2 và 3
 - 2. Kết nối ngõ xuất của cổng NAND với ngõ nhập bất đồng bộ của tất cả các FF
 - 3. Xác định FF có ngõ xuất ở mức 1 (HIGH) tại trạng thái bộ đếm = X, kết nối ngõ xuất các FF này vào các ngõ nhập của cổng NAND

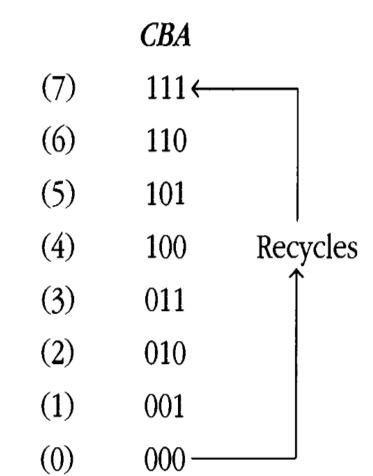
Bộ đếm Mười – bộ đếm BCD

- Bộ đếm Mười (Decade): gồm 10 trạng thái phân biệt hay bộ đếm MOD-10 (không quan tâm đến thứ tự)
- Bô đếm BCD: bô đếm đếm từ 0000 → 1001
- Úng dụng bộ đếm MOD-10: chia tần số cho 10

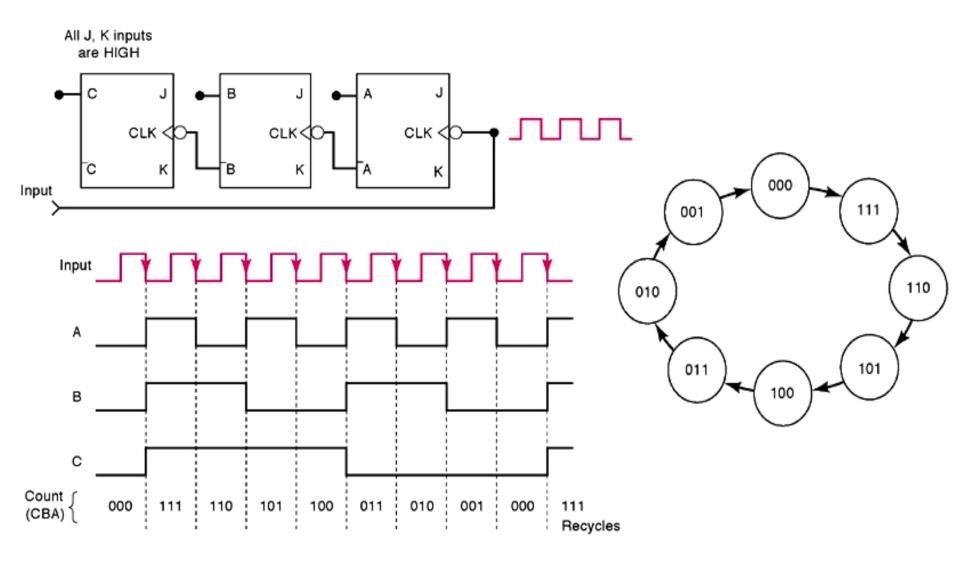

Bộ đếm xuống bất đồng bộ

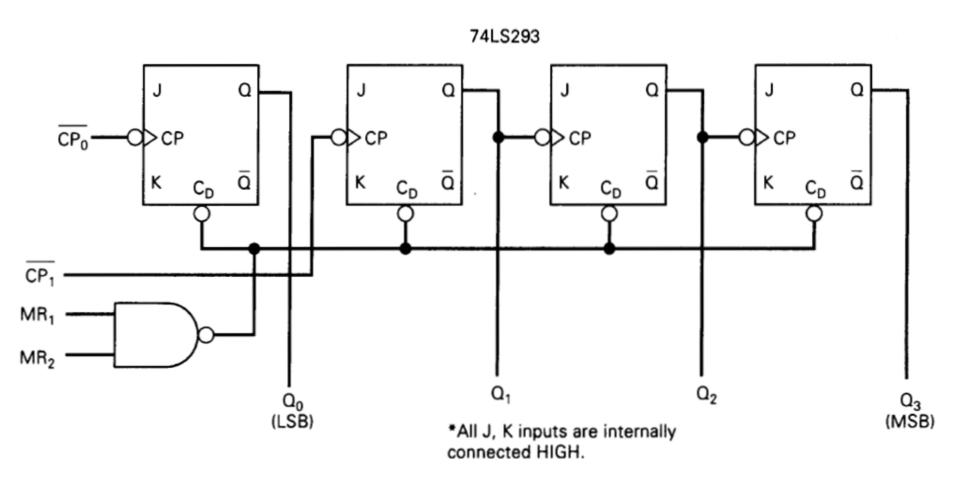
- Ngõ xuất A (LSB) thay đổi trạng thái tại mỗi bước đếm (tương tư bô đếm lên)
- Ngõ xuất B thay đổi trạng thái khi A từ 0 → 1 (canh lên)
- Ngõ xuất C thay đổi trạng thái khi B từ 0 → 1 (canh lên)
- → Xung CLK được đưa vào FFA
 A' đóng vai trò xung CLK cho FF B
 B' đóng vai trò xung CLK cho FF C

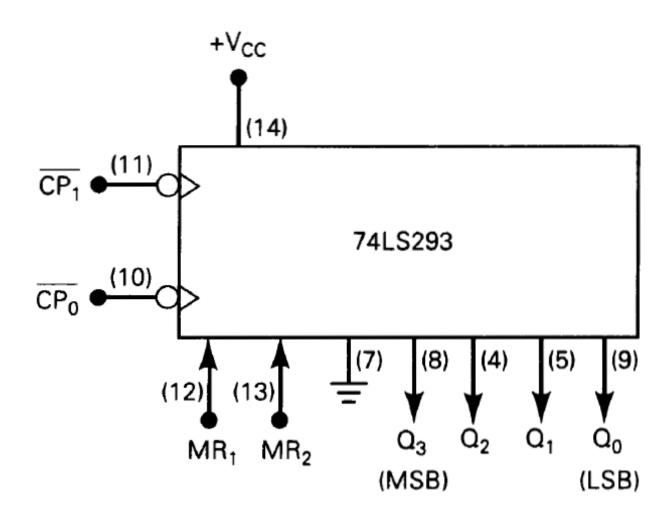

Bộ đếm xuống bất đồng bộ

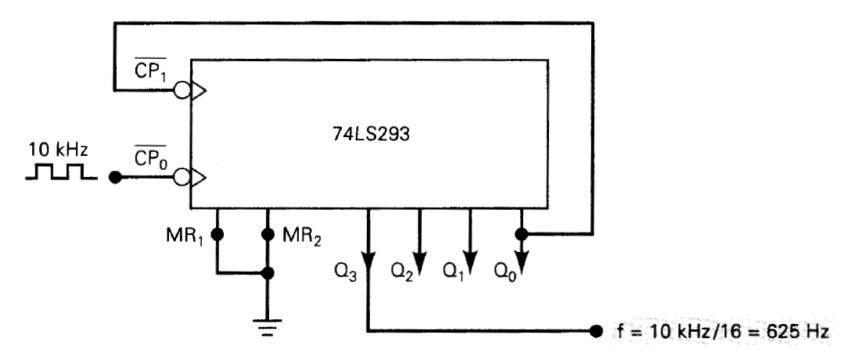

■ IC 74LS293 (TTL)

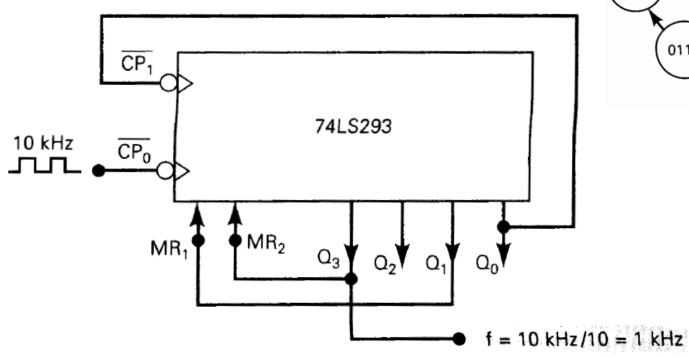

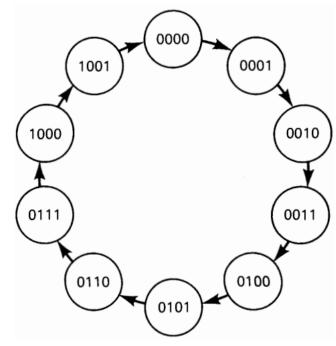

- Ví dụ:
 - Thiết bộ đếm MOD-16 với tần số xung CLK ngô nhập 10 kHz sử dụng IC 74LS293
 - Xác định tần số ngô xuất Q3

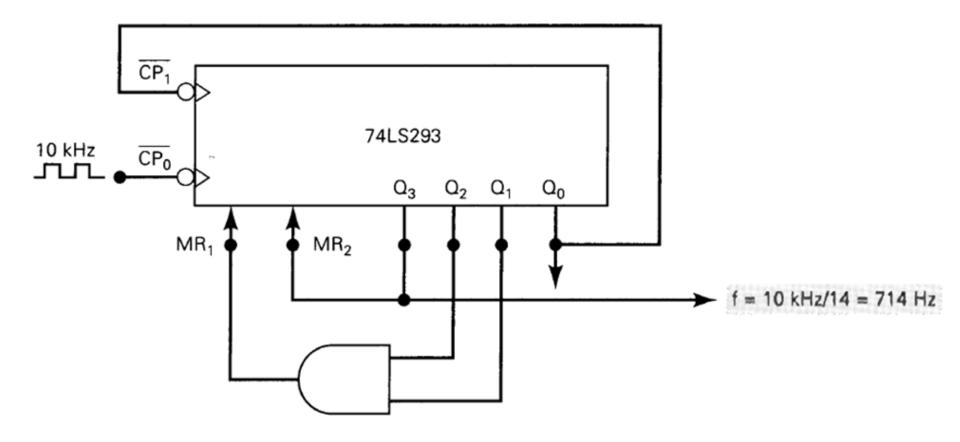

■ Bộ đếm MOD-10

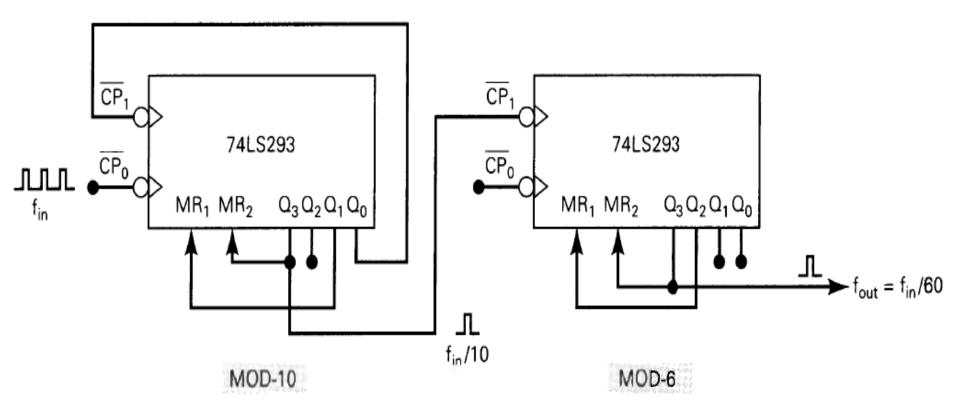

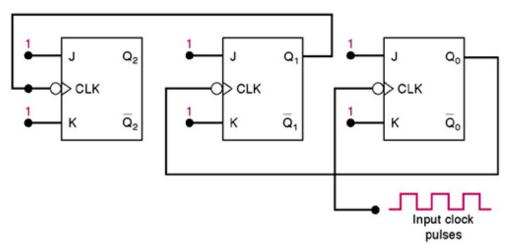
■ Bộ đếm MOD-14

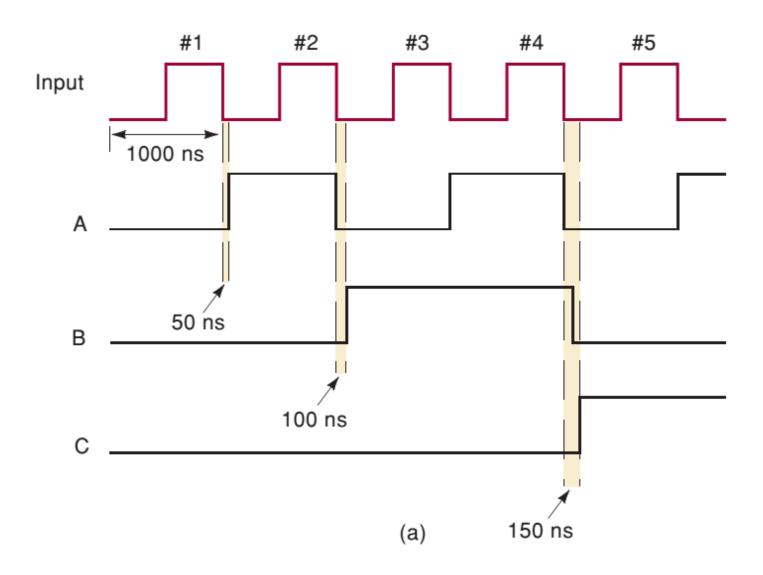
■ Bộ đếm MOD-60

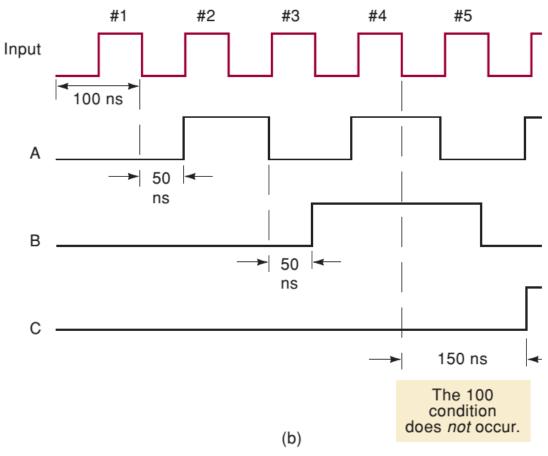

Nguyên lý hoạt động cơ bản của bộ đếm bất đồng bộ
 (Ripple)

- ullet Trễ lan truyền t_{pd} (propagation delay) của FF
 - FF thứ N sẽ không đáp ứng (thay đổi trạng thái) ít nhất trong khoảng thời gian $N \times t_{pd}$ sau khi tín hiệu clock tích cực

Điều kiện để bộ đếm hoạt động đúng

$$T_{clock} \ge N \times t_{pd}$$
 hay $f_{max} = 1/(N \times t_{pd})$

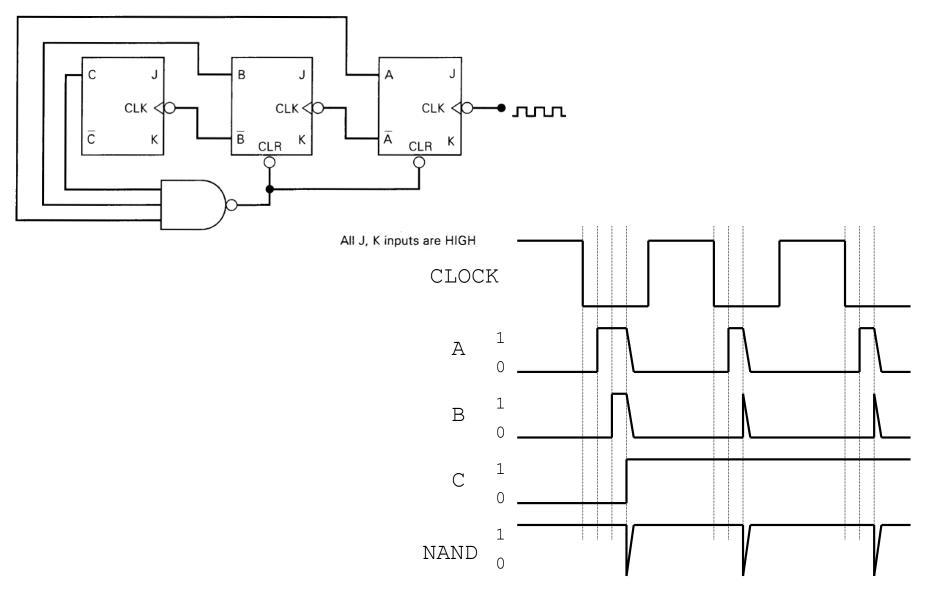
• Xét bộ đếm 4bit ripple được thiết kế bằng 74LS112 J-K Flip-flop. Với tplh = 16ns, tphl=24ns.

Tính Fmax cho bộ đếm này?

$$f_{\text{max}} = \frac{1}{4 \times 24 \text{ ns}} = 10.4 \text{ MHz}$$

• Bô đếm 6 bit

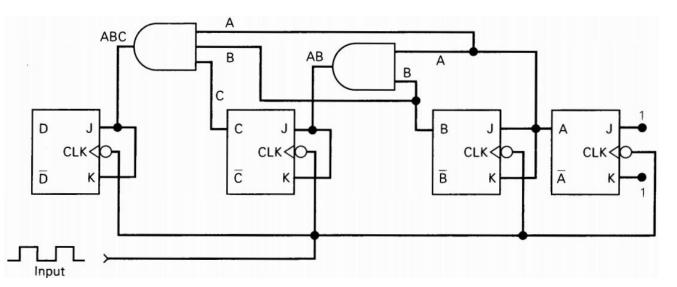
$$f_{\text{max}} = \frac{1}{6 \times 24 \,\text{ns}} = 6.9 \,\text{MHz}$$

Bài tập

- Thiết kế bộ đếm bất đồng bộ sử dụng 74LS293
 - a. MOD 13
 - b. MOD 33
 - c. MOD 43
 - d. MOD 63

- Bộ đếm đồng bộ (Synchronous Parallel)
 - Khắc phục các nhược điểm của bộ đếm bất đồng bộ
 - Các tín hiệu CLK của tất cả các FF được kết nối với nhau
 tín hiệu clock ngõ nhập được đưa đến mỗi FF một cách đồng thời.
 - Chỉ FF A (LSB) có tín hiệu ngõ nhập J = K = 1 (HIGH), các tín hiệu J, K của các FF còn lại được điều khiển bởi tổ hợp các ngõ xuất của các FF
 - Bộ đếm đồng bộ cần nhiều mạch điện hơn so với bộ đếm bất đồng bộ

	urano.	anto hatanta de l			
Count	9	D	С	В	Α
0		0	0	0	0
1	11	0	0	0	1
2		0 0 0	0 0 0 0	0 0 1	0
1 2 3 4 5 6 7	866	0	0	1	1
4	2500	0	1	0	0
5	100	0	1	0 0	1
6	3	0	1		0
	200	0 0 0	1	1	1 0 1 0 1 0
8 9		1	0	0	0
9		1	0	0	1
10		1	0	1	0
11		1	0 0 0	1	0 1 0
12		1	1		0
13	Ī	1	1	0	1
14		1 1 1	1	0 0 1	0
15			1	1	0 1 0 1
0	-	0	0	0	0
				•	
			etc.		

- Hoạt động của bộ đếm
 - Chỉ các FF đỏi hỏi chuyển trạng thái (toggle) khi có tích cực cạnh xuống (NGT) cần có J = K = 1
 - FF A chuyển trạng thái mỗi khi có cạnh xuống (NGT) của xung clock → J = K = 1
 - FF B chuyển trạng thái mỗi khi có cạnh xuống (NGT) của xung clock trong khi A = 1
 - FF C chuyển trạng thái mỗi khi có cạnh xuống (NGT) của xung clock trong khi A = B = 1
 - FF D chuyển trạng thái mỗi khi có cạnh xuống (NGT) của xung clock trong khi A = B = C = 1
- Các tín hiệu J, K của mỗi FF nên kết nối sao cho chúng ở mức 1 (HIGH) chỉ khi các ngõ xuất của các FF trọng số thấp hơn đều ở mức 1

- Ưu điểm của bộ đếm đồng bộ
 - Ngõ xuất của các FF thay đổi trạng thái cùng lúc, đồng bộ
 với các cạnh xuống (NGT) của xung clock ngõ nhập
 - Trễ lan truyền không bị tích luỹ qua các FF
 - Tổng thời gian đáp ứng bằng thời gian để 1 FF chuyển trạng thái cộng với thời gian để các mức luận lý mới lan truyền qua 1 cổng AND để đến ngõ nhập J, K

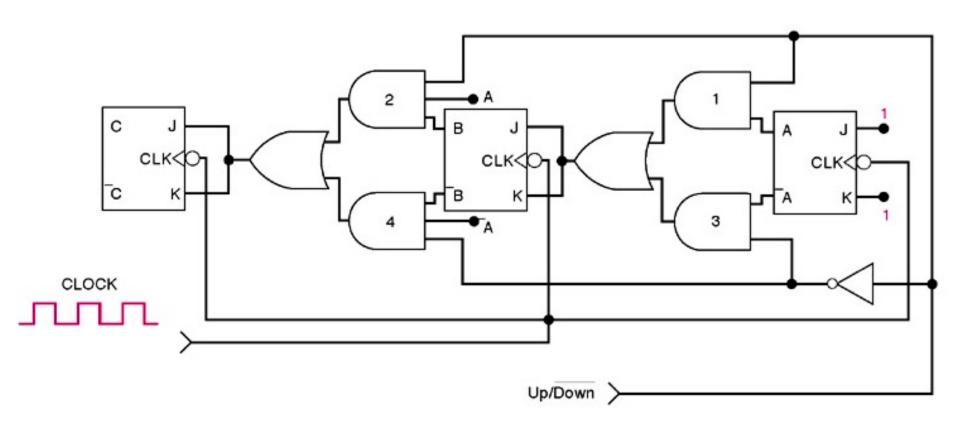
Tổng thời gian trễ = t_{pd} (FF) + t_{pd} (AND)

- IC đếm đồng bộ
 - 74LS160/162: bô đếm đồng bô MOD-10
 - 74LS161/163: bộ đếm đồng bộ MOD-16

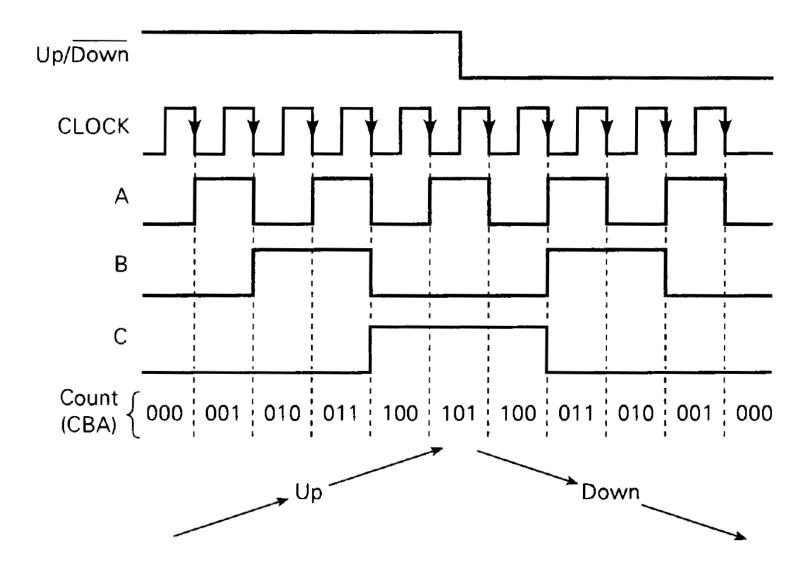
Bộ đếm lên/xuống đồng bộ

- Tín hiệu ngõ nhập Up/Down điều khiển việc sử dụng các ngõ xuất thông thường (A, B, C, D) hay các ngõ xuất đảo (A', B', C', D') để điều khiển các ngõ nhập J, K của các FF
- Khi Up/Down ở mức 1 (HIGH), các cổng AND 1, 2 được tích cực và các cổng AND 3, 4 bị cấm
 - → Cho phép tín hiệu A, B đi qua
- Khi *Up/Down* ở mức 0 (LOW), các cổng AND 1, 2 bị cấm và các cổng AND 3, 4 được tích cực
 - → Cho phép tín hiệu A', B' đi qua

Bộ đếm lên/xuống đồng bộ

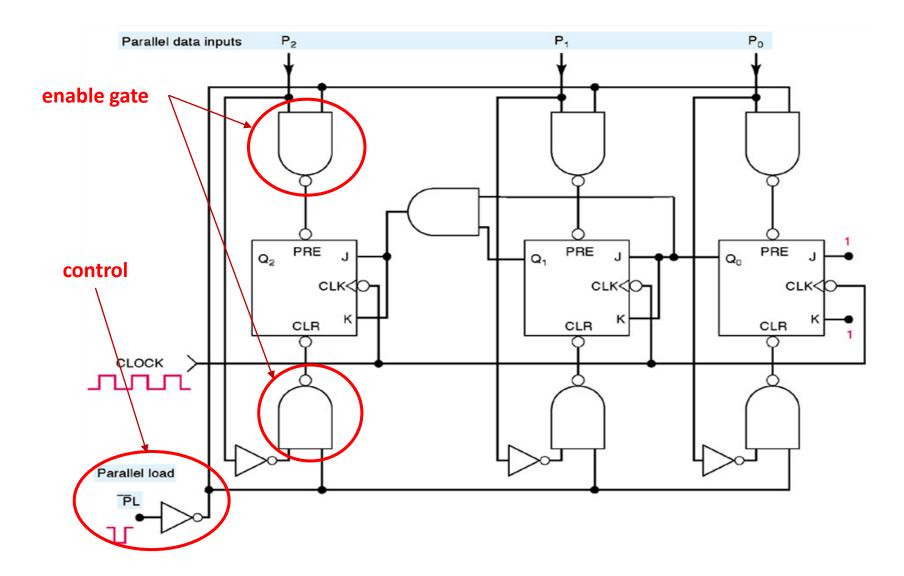
Bộ đếm lên/xuống đồng bộ

Bộ đếm với khả năng Preset

- Hoạt động Preset
 - Bộ đếm có thể được thiết lập về bất kỳ trạng thái ban đầu nào theo mong muốn
 - Có thể là đồng bộ hoặc bất đồng bộ với xung clock, hoạt động này còn gọi là nạp song song (parallel loading) cho bộ đếm
 - Các chân ngõ nhập bất đồng bộ PRESET & CLEAR của FF được dùng cho hoạt động *Preset* bất đồng bộ
- Nạp trạng thái mong muốn cho bộ đếm
 - 1. Thiết lập trạng thái đếm mong muốn tại các chân ngõ nhập song song P2, P1 và P0
 - 2. Tạo một xung mức 0 (LOW) tại chân ngõ nhập PARALLEL LOAD (PL)

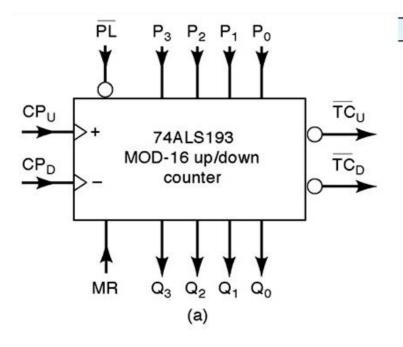
Bộ đếm với khả năng Preset

IC 74LS193/HC193

- Chức năng
 - Bộ đếm lên/xuống đồng bộ MOD-16
 - Hỗ trợ chức năng Preset bất đồng bộ và Master reset bất đồng bộ
- Mô tả chức năng các chân
 - Xung clock ngô nhập CP_U and CP_D tích cực cạnh lên
 - Đếm lên: CP_D ở mức 1 (HIGH)
 - Đếm xuống: CP_{II} ở mức 1 (HIGH)
 - Master Reset (MR): tích cực mức 1 (HIGH) và reset trạng thái bô đếm về 0000 (ưu tiên cao nhất)
 - Các ngỗ nhập Preset: $P_3 \rightarrow P_0$, các ngỗ xuất: $Q_3 \rightarrow Q_0$
 - Các ngõ xuất Terminal Count (TC): sử dụng khi kết nối 2 hoặc nhiều hơn các IC để thành bộ đếm với MOD lớn hơn

IC 74LS193/HC193

Mode Select

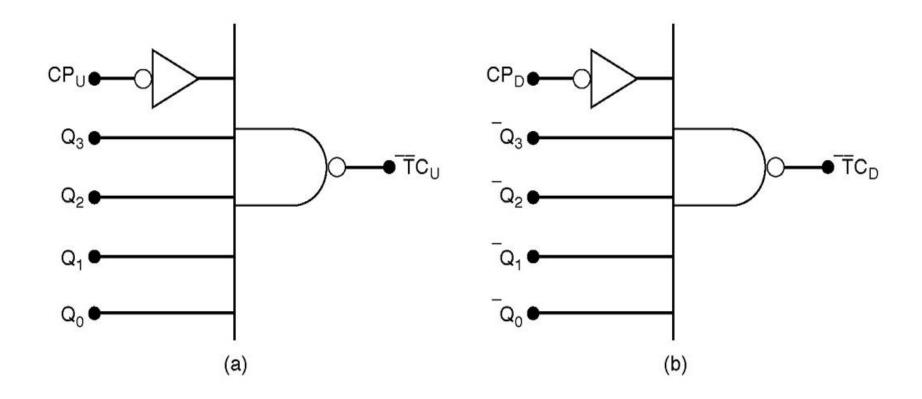
MR	PL	CPU	CPD	Mode
Н	X	Х	X	Asynch. reset
L	L	X	x	Asynch. preset
L	Н	Н	н	No change
L	Н	1	н	Count up
L	Н	Н	1	Count down

H = HIGH; L = LOW

X = Don't care; 1 = PGT

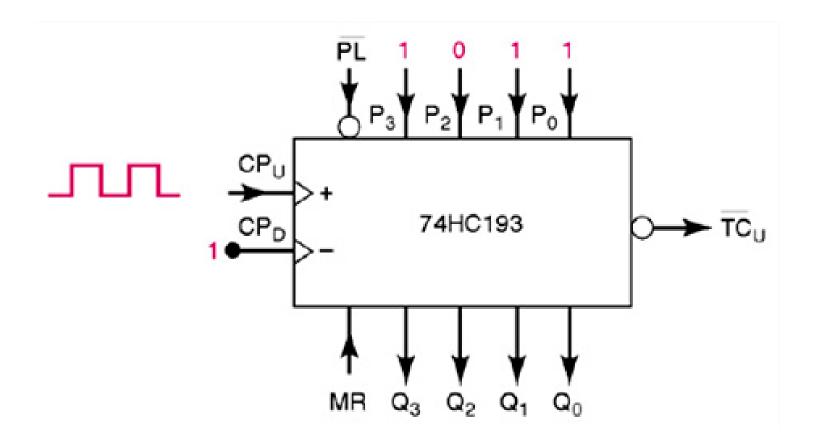
Pin	Description
CPU	Count-up clock input (active rising edge)
CPD	Count-down clock input (active rising edge)
MR	Asynchronous master reset input (active HIGH)
PL	Asynchronous parallel load input (active LOW)
P ₀ -P ₃	Parallel data inputs
Q_0-Q_3	Flip-flop outputs
Q_0 - Q_3 \overline{TC}_D	Terminal count-down (borrow) output (active LOW)
\overline{TC}_U	Terminal count-up (carry) output (active) LOW
	(b)

IC 74LS193/HC193

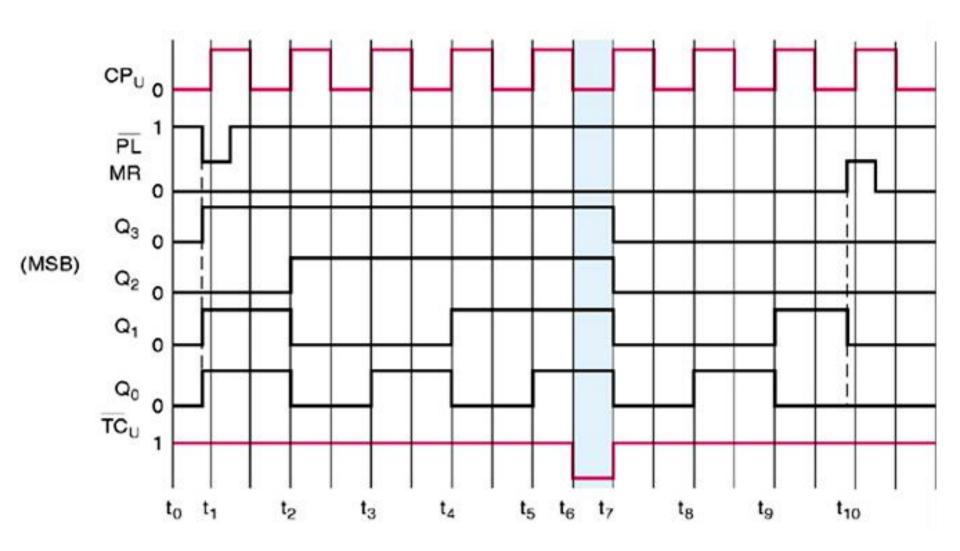

Cấu tạo ngõ xuất TC_{II} và TCD của 74ALS193

IC 74LS193/HC193 - Ví dụ

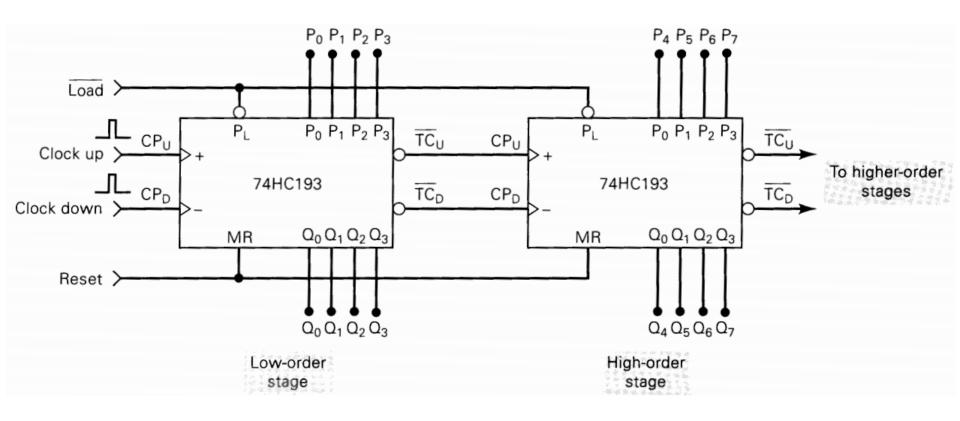
IC 74LS193/HC193 - Ví dụ

IC 74LS193/HC193 - Ví dụ

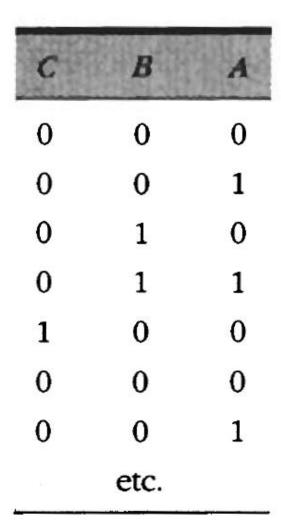
- Tại thời điểm t₀ các FF của bộ đếm đều ở mức 0 LOW) \rightarrow TC_U ở mức 1 (HIGH)
- Ngay trước thời điểm t₁, ngõ nhập PL có một xung mức 0 (LOW)
 → các chân ngõ xuất Q₃ Q₀ sẽ được nạp giá trị của các ngõ nhập
 P₃ P₀ → giá trị các ngõ xuất Q sẽ là 1011
- Tại t_1 , ngõ nhập CP_U tích cực cạnh lên (PGT), nhưng bộ đếm không thể đáp ứng lại do tín hiệu \overline{PL} vẫn còn ở trạng thái tích cực
- Tại t_2 , t_3 , t_4 và t_5 , bộ đếm đếm lên tại các cạnh lên của CP_U
- Sau thời điểm t5, trạng thái bộ đếm là 1111 nhưng TC_U chưa xuống mức 0 (LOW) cho đến thời điểm CP_U xuống 0 tại t_6
- ullet Tại cạnh lên tiếp theo của CP_{U} , bộ đếm về trạng thái 0000

Bộ đếm đa trạng thái với 74193

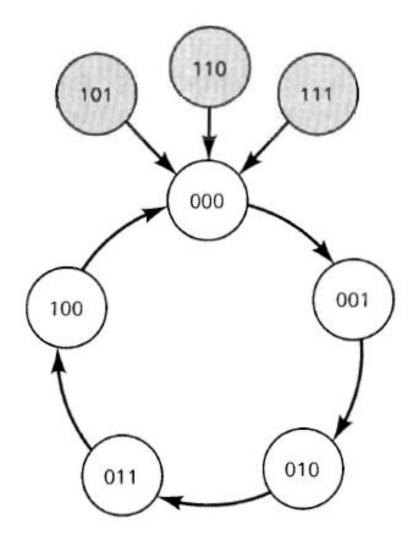

- Bộ đếm: đồng bộ, bất đồng bộ hoặc kết hợp đồng bộ và bất đồng bộ
 - Đếm số nhị phân tuần tự 000, 001, 010, 011...
- Một số trường hợp, yêu cầu đếm không theo thứ tự nhị phân – ví dụ: 000, 010, 101, 001...
- Các FF của bộ đếm đồng bộ đáp ứng cùng lúc với xung clock
- Quá trình thiết kế bộ đếm đồng bộ → thiết kế các mạch luận lý để giải mã (decode) các trạng thái khác nhau của bộ đếm → điểu khiển các ngõ nhập J và K

1. Xác định số FF cần thiết(số bit của bộ đếm) và trình tự đếm theo yêu cầu

- 2. Vẽ sơ đồ chuyển trạng thái thể hiện tất cả các trạng thái có thể của bộ đếm,
 - Bao gồm cả các trạng thái không nằm trong trình tự đếm mong muốn

3. Sử dụng bảng trạng thái để lập bảng liệt kê các trạng thái hiện tại (PRESENT) và các trạng thái kế tiếp (NEXT) tương ứng

	PRE	SENT	State	NI	EXT St	ate
	C	В	A	С	В	A
line 1	0	0	0	0	0	1
2	0	0	1	0	1	0
3	0	1	0	0	1	1
4	0	1	1	1	0	0
5	1	0	0	0	0	0
6	1	0	1	0	0	0
7	1	1	0	0	0	0
8	1	1	1	0	0	0

4. Thêm một cột vào bảng cho mỗi cặp ngõ nhập J, K. Ứng với mỗi trạng thái PRESENT, xác định mức luận lý của J & K để cho phép bộ đếm chuyển từ trạng thái PRESENT sang trang thái NEXT.

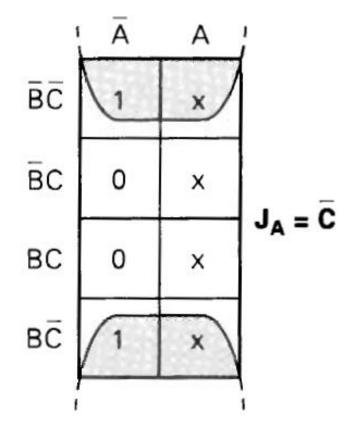
	PRESENT State			NEXT State								
	C	В	A	C	В	A	J_{c}	Kc	J_B	K_B	J_A	K_A
line 1	0	0	0	0	0	1	0	\boldsymbol{x}	0	\boldsymbol{x}	1	\boldsymbol{x}
2	0	0	1	0	1	0	0	\boldsymbol{x}	1	\boldsymbol{x}	\boldsymbol{x}	1
3	0	1	0	0	1	1	0	\boldsymbol{x}	\boldsymbol{x}	0	1	\boldsymbol{x}
4	0	1	1	1	0	0	1	\boldsymbol{x}	\boldsymbol{x}	1	\boldsymbol{x}	1
5	1	0	0	0	0	0	x	1	0	\boldsymbol{x}	0	\boldsymbol{x}
6	1	0	1	0	0	0	x	1	0	\boldsymbol{x}	\boldsymbol{x}	1
7	1	1	0	0	0	0	x	1	\boldsymbol{x}	1	0	\boldsymbol{x}
8	1	1	1	0	0	0	x	1	\boldsymbol{x}	1	\boldsymbol{x}	1

5. Thiết kế các mạch luận lý với ngõ xuất thoả mãn các mức luận lý cần thiết của các ngõ nhập J & K
Sử dụng bìa Karnaugh

Tính K_A, tính J_A

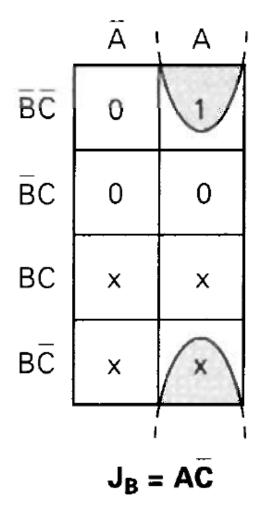
K_A
\boldsymbol{x}
1

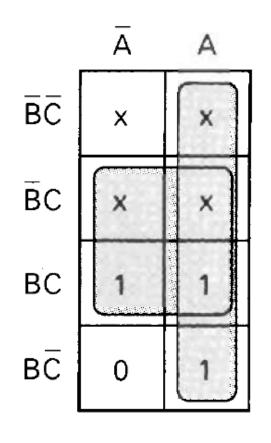
3311	NT	ESE	PR
JA	A	В	C
1	0	0	0
×	1	0	0
1	0	1	0
×	1	1	0 _
0	0	0	1
×	1	0	1
0	0	1	1
X	1	1	1

$$K_A = 1$$

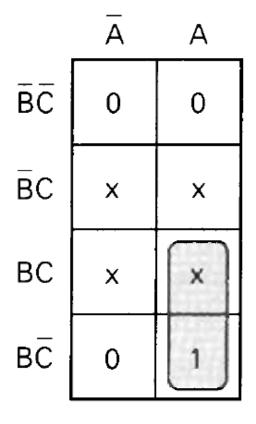
■ Tính J_B, tính K_B

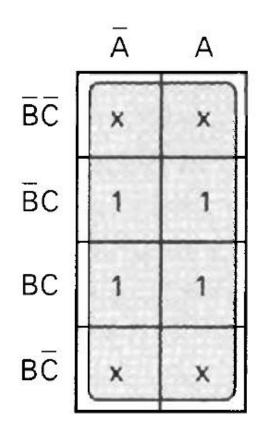

$$K_B = A + C$$

■ Tính J_C, tính K_C

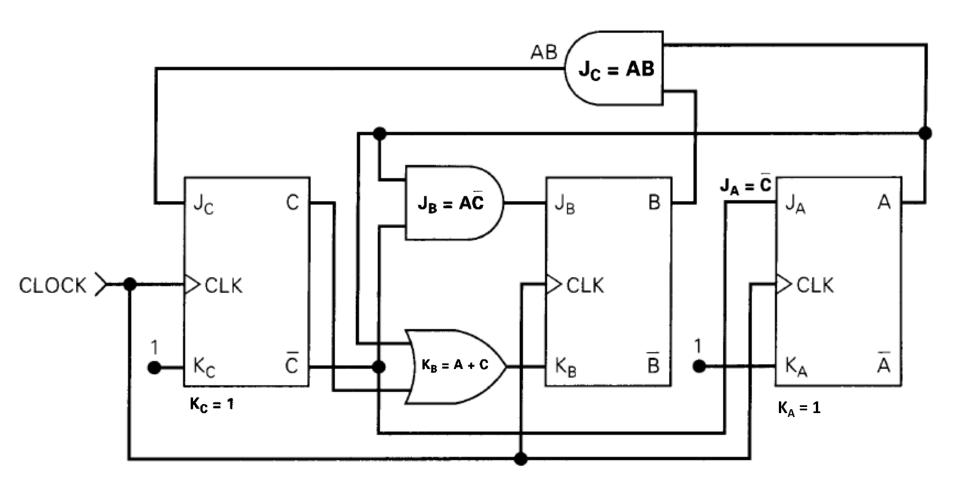

$$J_C = AB$$

$$K_C = 1$$

6. Hiện thực mạch

Đọc thêm

Chương 7: Counters and Registers trong sách Digital
 System của Ronal Tocci

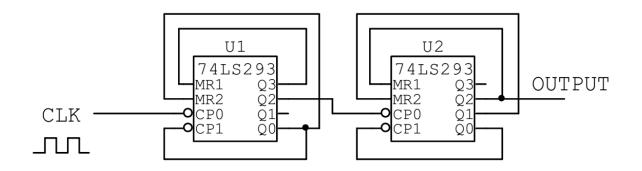
- Thiết kế bộ đếm lên bất đồng bộ MOD-4 sử dụng J-K Flip-Flop và D Flip-Flop
- Thiết kế bộ đếm lên bất đồng bộ MOD-12 sử dụng J-K Flip-Flop và D Flip-Flop.
- Sử dụng J-K Flip-Flop và D Flip-Flop để thiết kế bộ đếm lên bất đồng bộ theo thứ tự

$$\triangleright 4 \rightarrow 5 \rightarrow 6 \rightarrow 7 \rightarrow 4 \rightarrow \dots$$

 Sửdụng J-K Flip-Flop và D Flip-Flop để thiết kế bộ đếm xuống bất đồng bộ theo thứ tự

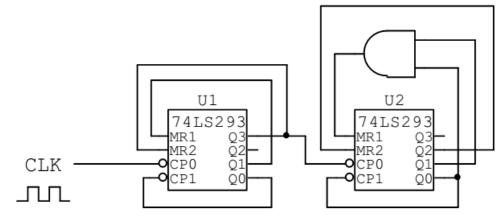
$$\triangleright 6 \rightarrow 5 \rightarrow 4 \rightarrow 3 \rightarrow 2 \rightarrow 1 \rightarrow 6 \rightarrow \dots$$

Cho mạch đếm sau

- a. Đây là bộ đếm MOD bao nhiêu.
- b. Tần số của tín hiệu ngõ xuất OUTPUT (Q2 của U2) bằng bao nhiêu lần tín hiệu CLK?
- c. Trong các tín hiệu Q3, Q2, Q1, Q0 của U1 và U2, tín hiệu nào bị xung gai?
- d. Duty cycle (mức 1) của tín hiệu Q2 của U1?
- e. Duty cycle (mức 1) của tín hiệu ngõ xuất OUTPUT (Q2 của U2)?

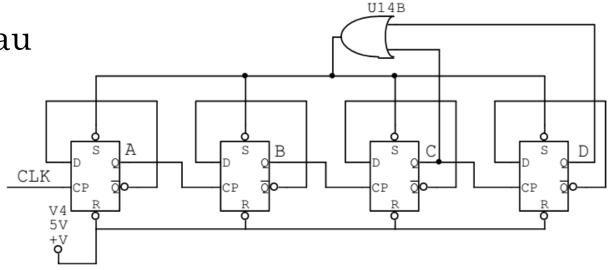
Cho sơ đồ mạch đếm sau

Cho tần số của tín hiệu xung clock $f_{CLK} = 35 \text{ KHz}$

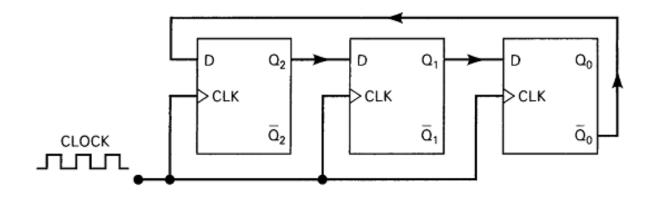
- a. Đây là bộ đếm MOD bao nhiêu?
- b. Tần số của tín hiệu ngõ xuất Q3 của U1?
- c. Tần số của tín hiệu ngõ xuất $\mathrm{Q}2$ của $\mathrm{U}2?$
- d. Trong các tín hiệu Q3, Q2, Q1, Q0 của U1 và U2, tín hiệu nào bị xung gai?
- e. Duty cycle của tín hiệu ngõ xuất Q2 của U2 bằng bao nhiêu?

• Cho mạch đếm sau

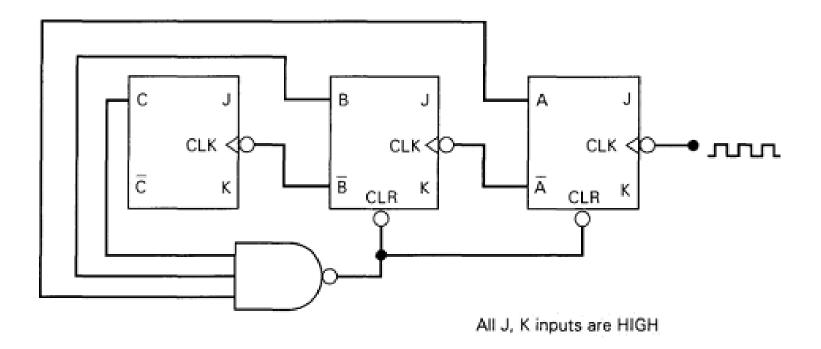

- a. Đây là bộ đếm MOD bao nhiêu?
- b. Trong các tín hiệu ngõ ra của A, B, C, D, tín hiệu nào bị xung gai?
- c. Cho biết tần số của tín hiệu xung B bằng bao nhiêu lần tín hiệu xung CLK?
- d. Cho biết tần số của tín hiệu xung D bằng bao nhiêu lần tín hiệu xung CLK?

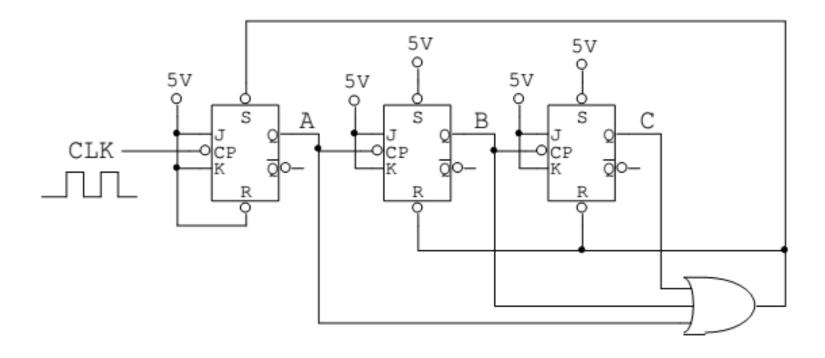
• Cho sơ đồ mạch đếm sau

Giả sử trạng thái ban đầu của bộ đếm Q2Q1Q0=000, xác định chuỗi các trạng thái của bộ đếm trên.

 Giả sử trạng thái ban đầu của bộ đếm CBA = 010, xác định chuỗi các trạng thái của bộ đếm trên.

• Giả sử trạng thái ban đầu của bộ đếm CBA = 010, xác định chuỗi các trạng thái của bộ đếm trên.